

Nr 31

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 10 § 2 mom. folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469); given Stockholms slott den 10 januari 1957.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändrad lydelse av 10 § 2 mom. folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469).

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att föreskriften om skyldighet för pastor att tillställa landsarkiv ett bestyrkt exemplar av avgångslängden skall upphävas. I anslutning därtill föreslås även att i folkbokföringsförordningen meddelade bestämmelser rörande bl. a. den tid, inom vilken avgångslängd skall upprättas, skall utgå ur förordningen. Erforderliga föreskrifter skall i stället utfärdas i administrativ ordning.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 10 § 2 mom. folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469)

Härigenom förordnas, att 10 § 2 mom. folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

10 §.

*Gällande lydelse:**Föreslagen lydelse:*

2 mom. I varje — — — — — i 27 § förmäles.

Avgångsregistret skall *var tionde år, eller om med hänsyn till församlingens storlek eller befolkningens rörlighet så erfordras, oftare* genom pastors försorg avskrivas i en *avgångslängd, varav ett av pastor bestyrkt exemplar skall för arkivering tillställas vederbörande landsarkiv. Avskrivna kort skola förstöras.*

Avgångsregistret skall genom pastors försorg avskrivas i en *avgångslängd.*

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1957.

¹ Senaste lydelse av 10 § 2 mom. se 1952:336.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 januari 1957.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet fråga om *viss ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469)* samt anför därvid följande.

I 10 § 2 mom. folkbokföringsförordningen stadgas bl. a., att i varje församling skall föras ett avgångsregister. Detta register består enligt 31 § 1 mom. kyrkobokföringskungörelsen den 30 december 1946 (nr 801) av avtryckskort för dem som utflyttat till annan församling, utvandrat, avlidit eller överförs till boken över obefintliga.

Avgångsregistret skall enligt 10 § 2 mom. andra stycket folkbokföringsförordningen vart tionde år, eller om med hänsyn till församlingens storlek eller befolkningens rörlighet så erfordras, oftare genom pastors försorg avskrivnas i en avgångslängd. Ett bestyrkt exemplar av denna längd skall för arkivering tillställas vederbörande landsarkiv. Avskrivna kort skall förstöras.

32 § kyrkobokföringskungörelsen upptager vissa föreskrifter om vad avgångslängd skall innehålla. Formulär till avgångslängd fastställs av riksbyrån för folkbokföringen med stöd av 69 § kyrkobokföringskungörelsen.

Sedan statistiska centralbyrån i skrivelse den 6 april 1954 hemställt om riksarkivets yttrande rörande fråga om formulär till avgångslängd, har *landsarkivarien i Uppsala*, Sten Engström, i ett den 15 april 1954 dagtecknat, till riksarkivet ställt yttrande i frågan uttalat bl. a., att någon omskrivning av avgångsregister till avgångslängd inte borde komma till stånd innan innebörden av gällande bestämmelser blivit klarlagd. I yttrandet framhålles, att den äsyftade bestämmelsen, tagen strängt efter ordalydelsen, visserligen inte behöfve tolkas så att ett av exemplaren omedelbart skulle överlämnas till landsarkivet. Den utsäger, att ett av pastor bestyrkt exemplar av avgångslängden skall tillställas vederbörande landsarkiv, men den säger inte, att detta skall ske omedelbart efter utskrivningen. Bestämmelsen lade således rent formellt intet hinder i vägen för att längden bleve utskriven i detta

enda exemplar, vilket skulle behållas av pastorsämbetet till dess det i vanlig ordning, d. v. s. normalt efter 100 år, skulle inlevereras till landsarkivet. Bortsett från att en sådan tolkning inte vore genomförbar i fråga om de pastorsämbeten som är dispenserade från leverans till landsarkiv (inomu Uppsala landsarkivdistrikt omkring fyrtio), vore det dock klart, att tolkningen inte stode i överensstämmelse med lagstiftarens mening. Folkbokföringskommittén hade i sitt betänkande (SOU 1944: 52) föreslagit, att avgångsregistret skulle genom länsbyråns försorg avskrivras i en avgångslängd, »av vilken särskilda exemplar tillställas pastor och, för arkivering, vederbörande arkivmyndigheter». Sin nu gällande lydelse hade stadgandet fått såsom följd av att detta bestyr i stället lagts på pastorsämbetena i enlighet med proposition nr 255 till 1946 års riksdag, vars knapphändiga motivering till sagda ändring (s. 86) inte antydde någon avsikt att frångå kommitténs tanke, att pastorsämbetet och landsarkivet sålunda skulle få var sitt exemplar av avgångslängden. Så fattat, och såsom innebärande, att det ena exemplaret omedelbart skall överlämnas till landsarkiv, vore stadgandet — för vilket ingen motivering lämnades i folkbokföringskommitténs betänkande — enbart olyckligt. Landsarkivarien anför vidare.

För forskningen kommer detta exemplar icke till någon nämnvärd nytta, förrän församlingsböckerna för samma tid i vanlig ordning avlämnats till landsarkiven; utan tillgång till dem blir nämligen avgångslängden blott ett hjälpmedel att följa en persons flyttningar framåt i tiden — som sådant utmärkt — men värdelös för sådant sökande bakåt i tiden som tillhör alla större person- och släkthistoriska forskningsuppgifter. Ytterligare kommer användningen av exemplaret i fråga att begränsas därav, att allmänheten för lång tid framåt kommer att söka de upplysningar, det kunde ge, hos pastorsämbetena. I den mån åter som församlingsböckerna inlevereras, blir exemplaret överflödigt genom att det andra exemplaret likaledes inlevereras i ungefärligen samma ordning. Det förra kommer sålunda i stort sett att för all framtid endast upptaga utrymme i onödan. Viktigare är likväl, som jag ser saken, att hela tanken att förse landsarkiven med ett enkom för deras räkning förfärdigat exemplar är främmande icke blott för nutida syn på arkivväsendet över huvud utan också med landsarkivinstruktionens definition av landsarkivens uppgift: att mottaga pastorsämbetens och andra ifrågakommande lokalmyndigheters *arkivalier*, d. v. s. deras organiskt tillkomna tjänstehandlingar, icke att insamla allsköns upplysningsmaterial för vare sig personhistorisk eller annan forskning. Exemplaret i fråga skulle icke ens enligt gällande arkivordningsprinciper kunna inplaceras i vederbörande kyrkoarkivs inlevererade bestånd utan finge hänföras till en allmän samling av hjälpregister.

I och för sig vore intet att invända mot att avgångslängden utskrivs i två exemplar, om blott intet av dessa avlämnas till landsarkiv förrän efter vanlig leveransfrist; i så fall vore det möjligt att tillgodose ett från vissa håll uttalat önskemål, att ett exemplar finge för all framtid behållas av pastorsämbetena.

Riksarkivet anluter sig i sitt den 23 april 1954 dagteknade yttrande till statistiska centralbyrån till de av landsarkivarien i Uppsala anförda synpunkterna.

Statistiska centralbyrån framhåller i skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 mars 1956 att man vid tolkningen av nu gällande stadgande torde få utgå från att det vore meningen att avgångslängden skall upprättas i mer än ett exemplar. Centralbyrån, som stode i begrepp att utfärda formulär och anvisningar för avgångslängd, hade emellertid vid behandlingen av denna fråga kommit till den uppfattningen att det vore tillräckligt med ett exemplar.

Centralbyrån hemställer att 10 § 2 mom. andra stycket folkbokföringsförordningen måtte ändras eller, om det där behandlade ämnet ansåges böra regleras genom föreskrifter givna i administrativ ordning, upphävas, och att i stället meddelades sådana bestämmelser, att avgångslängd behövde upprättas endast i ett exemplar, vilket skall avlämnas till landsarkiv efter vanlig leveransfrist. I samband därmed syntes, uttalar centralbyrån, gallringsföreskriften, att avskrivna kort skall förstöras, lämpligen kunna få den formuleringen, att avskrivna kort må förstöras.

Departementschefen. Folkbokföringskommittén framlade i sitt den 7 november 1944 avgivna betänkande (SOU 1944: 52) ett förslag till folkbokföringsförordning. Författningsförslaget innehöll ett stadgande, att avgångsregistret skulle genom länsbyråns försorg avskrivas i en avgångslängd, av vilken särskilda exemplar skulle tillställas pastor och, för arkivering vederbörande arkivmyndigheter. Avskrivna kort skulle förstöras. Länsstyrelsen skulle förordna om hur avgångsregistren skulle för avskrivning tillhandahållas länsbyråerna. Kommittén uttalade i anslutning till sin redogörelse för länsbyråernas arbetsuppgifter, att utskriften av avgångslängder, vilken skulle utföras på skrivmaskin, lämpligast borde utföras på länsbyrån. Om emellertid svårigheter skulle möta för pastor att under avskrivningstiden undvara registret, kunde man även tänka sig möjligheten att länsbyrån tillhandahölle ett skrivbiträde för arbetets utförande på pastorsexpeditionen.

Det av folkbokföringskommittén föreslagna stadgandet erhöll i proposition nr 255 till 1946 års riksdag sin nu gällande lydelse. I propositionen motiverades avvikelserna från kommitténs förslag med att det av praktiska skäl var lämpligare att arbetet med avskrivande av avgångsregistren till avgångslängder utfördes i församlingarna under pastorsämbetets överinseende än på länsbyråerna. Kostnaderna, som ansågs bli relativt obetydliga, borde därvid bestridas av församlingarna.

Statistiska centralbyrån har i sin skrivelse föreslagit att avgångslängd skall upprättas i allenast ett exemplar och har ifrågasatt, huruvida inte frågan om avgångsregistrens avskrivande i avgångslängd kan regleras genom i administrativ ordning utfärdade föreskrifter.

Vad först beträffar frågan huruvida en särskild avskrift skall göras av avgångslängden för att omedelbart tillställas vederbörande landsarkiv, anser jag att så inte bör ske. Längderna saknar uppenbarligen — intill dess kyrkoböckerna för den tidsperiod avgångslängderna omfattar blivit inlevererade till landsarkiven — betydelse för dessa. Avgångslängd bör alltså även enligt min mening upprättas i allenast ett exemplar, vilket skall förvaras i för-

samlingen till dess det i förekommande fall skall, jämte kyrkoböckerna, inlevereras till vederbörande landsarkiv. Jag vill i detta sammanhang erinra om att, för den händelse pastor skulle finna det behövt för församlingsarbetet eller kyrkobokföringen att för all framtid ha tillgång till en avgångslängd, 10 § 3 mom. folkbokföringsförordningen bereder möjlighet att göra en avskrift av längden.

Vad åter beträffar frågan om att ur förordningen utmönstra övriga i 10 § 2 mom. meddelade bestämmelser, anser jag i likhet med statistiska centralbyrån att i administrativ ordning bör regleras hur ofta avgångsregistret skall avskrivas och hur det skall förfaras med avskrivna kort. Däremot bör i förordningen alltjämt stadgas skyldighet för pastor att låta avskriva registret i en avgångslängd. Departementsförslaget har utformats i överensstämmelse med vad jag här anført.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga ett inom finansdepartementet i överensstämmelse med det anförda upprättat förslag till *förordning om ändrad lydelse av 10 § 2 mom. folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469)*.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Åke Gustafsson